

Natur

Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Tlf.: 7376 7676

Dato: 11/5 2022

Miljøvurderingsrapport for tillægsregulativ for en delstrækning i Terkelsbøl Å

Indledning

Vandløbsregulativer danner retsgrundlag for administrationen af de offentlige vandløb, og er formelt en plan. Dermed er tillægsregulativer omfattet af miljøvurderingsloven (LBK nr 1976 af 27/10/2021 af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)). Da tillægsregulativet medfører en automatisk vurdering af virkningen på et internationalt naturbeskyttelsesområde under hensyntagen til områdets bevaringsmålsætninger, er tillægsregulativet omfattet af § 8, stk. 1, pkt. 2 i miljøvurderingsloven.

Der er derfor obligatorisk miljøvurdering af tillægsregulativet, og myndigheden skal udarbejde en miljørapport. Miljøstyrelsen er som berørt myndighed blevet hørt om afgrænsningen af miljørapporten, men er ikke kommet med input til afgrænsningen af rapporten. På den baggrund har Aabenraa Kommune afgrænset miljørapporten til at omhandle tillægsregulativets påvirkning af natur- og miljøtilstanden i selve vandløbet, påvirkningen på relevante internationale beskyttelsesområder samt en redegørelse for de afvandingsmæssige konsekvenser tillægsregulativet måtte have. Derudover redegøres for en række obligatoriske punkter jf. Miljøvurderingsloven.

Miljøvurderingen er derfor delt op i 4 afsnit:

- 1) Tillægsregulativets påvirkning af natur- og miljøtilstanden i vandløbet
- 2) Konsekvensvurdering af relevante internationale beskyttelsesområder og bilag IV arter
- 3) Afvandingsmæssige konsekvenser
- 4) Øvrige elementer jf. Miljøvurderingsloven

Tillægsregulativets påvirkning af natur- og miljøtilstanden i vandløbet

Tillægsregulativet vedrører en ændret grødeskæringspraksis på en delstrækning af Terkelsbøl Å fra st. 1.212 til st. 4.780. Første skæring skal ske i perioden fra 1. juni til 1. juli. Ved første skæring fjernes selektivt brøndkarse, vandpest og pindsvineknop i fuld regulativmæssig bredde. Kun disse 3 arter må grødeskæres. Anden skæring skal ske i perioden 1. september – 1. oktober. Ved anden grødeskæring foretages skæring som en mosaik, hvor der efterlades øer af grøde med strømrender imellem.

Al skæring af grøde er generelt et negativt indgreb i vandløbsfaunaen, hvor skjul og levesteder fjernes fra vandløbet. Assens Kommune har dog lavet forsøg med en selektiv skæring, hvor udvalgte sumpplanter, der forventes at yde betydelig modstand mod vandets strømning, fjernes fra vandløbet. Analyser af data indsamlet i 2020 viser, at der er mere groft substrat og større dybdevariation i vandløbene efter blot et år med ændret grødeskæringspraksis. Som følge heraf er der en mere gunstig sammensætning af smådyr.

På sigt må det formodes, at en mere selektiv fjernelse af sumplanter og selektering af ægte strømelskende vandplanter, kan få en positiv effekt på sammensætningen af både fisk, smådyr og planter i vandløbet. Dermed kan en ændring i praksis bringe Terkelsbøl Å tættere på målopfyldelse jf. miljømål i Vandområdeplanerne.

Over sommeren vokser Terkelsbøl Å kraftigt til med især brøndkarse, og lukker vandløbet fra kant til kant. Dette nedsætter strømhastigheden kraftigt og bortskygger de ægte vandplanter som vandstjerne og vandranunkel. Derudover forekommer pindsvineknop og vandpest i vandløbet, hvilket også er med til at nedsætte strømhastigheden og opstuve vandet. På den baggrund er målet at foretage en tidlig selektiv grødeskæring af alene brøndkarse, vandpest samt pindsvineknop. Pindsvineknop skal helst trækkes op med rod. Dermed skabes plads til de ægte vandløbsplanter, som udgør et bedre habitat for fisk og smådyr, og skaber mere varierende bundstrukturer i vandløbet. Terkelsbøl Å har gennemgået en restaureringsindsats, og det vurderes at det ikke er de fysiske forhold generelt er gode på delstrækningen. Der er således grundlag for et langt mere divers plantesamfund i vandløbet, end der er i dag.

Det vurderes at en ændret grødeskæring vil bidrage til målopfyldelse i Terkelsbøl Å. Tilstanden er for nuværende vurderet som dårlig. Den nye grødeskæringspraksis foretages med fokus på bevarelse/fjernelse af specifikke grødearter. Det vil bidrage til at øge den fysiske variation i vandløbet, hvorved der kan skabes varierede leve- og skjulesteder for fisk og smådyr i vandløbet. Endvidere vil netværksskæringen med bevarelse af specifikke grødearter bidrage til at forbedre diversiteten af vandløbsplanter i vandløbet på sigt. Dette vil også have en kaskadeeffekt på både fisk og smådyr, som får bedre livsvilkår. Det vurderes at den nye grødeskæringspraksis er mere skånsom end den nuværende selvom skæringen øges fra 1 til 2 gange om året.

Konsekvensvurdering af relevante internationale beskyttelsesområder og bilag IV arter

Nærmeste Natura 2000-område er nr. 98 Tinglev Sø og Mose, Ulvemose og Terkelsbøl Mose, som primært er karakteriseret ved nedbrudt højmoser med spredte tørvegrave, brunvandede søer og store andele af skovbevokset tørvemose som danner levesteder for rørhøg, rørdrum, trane, blåhals og rødrygget tornskade. Blåhals har en stor bestand i fuglebeskyttelsesområdet, mens trane, rørdrum, rørhøg og rødrygget tornskade har bestande på 1-2 par.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 62		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Rørhøg (Y)
	Trane (Y)	Blåhals (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

Naturtyper, fugle og andre arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området (fra Miljø- og Fødevarerministeriet, Naturstyrelsen).

Aabenraa Kommune vurderer, at der ikke er sandsynlighed for, at indholdet i tillægsregulativet vil medføre en negativ påvirkning af ovennævnte natura-2000 område og udpegningsgrundlaget. Den ændrede grødeskæringspraksis vil have en lokal effekt, som primært knytter sig til den vandløbsstrækning den nye praksis implementeres på. Vedligeholdelsen af vandløbet foregår lokalt, og vil derfor ikke genere de nævnte arter på udpegningsgrundlaget.

Terkelsbøl Å er en del af Vidåsystemet, og har derfor direkte sammenhæng med Natura2000 habitatområde nr. 90 "Vidå med tilløb, Rudbøl sø og Magisterkøgen". Det er derfor ikke usandsynligt, at arter på udpegningsgrundlaget bruger Terkelsbøl Å som yngle- eller rasteområde. Udpegningsgrundlaget for habitatområde 90 er som følger:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 90		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Vandløb (3260)
	Rigkær (7230)	
Arter:	Bæklampret (1096)	Flodlampret (1099)
	Havlampret (1095)	Snæbel* (1113)
	Dyndsmerling (1145)	Odder (1355)

Naturtyper, fugle og andre arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området (fra Miljø- og Fødevarerministeriet, Naturstyrelsen).

Afstanden til området er ca. 17 km. Det er derfor ikke vurderingen at nogen af de nævnte naturtyper på udpegningsgrundlaget påvirkes. Det er muligt at arterne på udpegningsgrundlaget findes i Terkelsbøl Å. Den ændrede grødeskæringspraksis vil dog medføre mere favorable forhold for arterne, idet de fysiske forhold i Terkelsbøl Å forbedres. Ved at selektere på de ægte vandplanter, vil der opstå et mere varieret fysisk miljø med forbedrede skjul og fødesøgningsmuligheder som følge. Et mere varieret vandløbsmiljø med afveksling mellem sten/gruset bund og aflejringer af mere

sandet/blødt substrat, vil også give gode muligheder for gydninger for de anførte arter. Det er derfor vurderingen at udpegningsgrundlaget ikke påvirkes negativt.

Samlet set vurderer Aabenraa Kommune at der ikke vil ske en negativ påvirkning af nogen Natura 2000 områder.

EU har udpeget en gruppe dyre- og plantearter, der er særligt sårbare og truede. Arterne fremgår af Habitatdirektivets bilag IV, og de kaldes derfor i daglig tale for bilag IV-arter. For bilag IV arterne forpligter medlemslandene sig til at træffe de nødvendige foranstaltninger for en streng beskyttelsesordning. I Danmark findes der 36 dyrearter, som hører under bilag IV kategorien. En række dyr omfattet af habitatdirektivets bilag IV og naturbeskyttelseslovens § 29a kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted i eller i området omkring Terkelsbøl Å.

Der er dog ingen konkrete observationer (<https://naturdata.miljoeportal.dk>) af arter optaget på bilag IV i umiddelbar nærhed af delstrækningen, som tillægsregulativet vedrører.

Den mest sandsynlige art i området vurderes at være odder, som fouragerer og lever langs vandløbet. Terkelsbøl Å har dog for nuværende ikke en gunstig tilstand for fisk. Tillægsregulativet vurderes at forbedre tilstanden for ægte vandplanter i vandløbet, og derigennem skabes også gunstigere forhold for fisk. Tillægsregulativet må derfor forventes at have en positiv effekt for eventuelle oddere i området.

Der er flere søer placeret under 200 meter fra vandløbet, så det er ikke usandsynligt at der er padder som eksempelvis løgfrø og spidssnudet frø i området. Padder opholder og yngler dog ikke strømmende vand. Det er derfor Aabenraa Kommunes vurdering, at tillægsregulativet ikke vil påvirke eventuelle padder i området.

Terkelsbøl Å er en del af Vidå, og derfor kan det heller ikke udelukkes, at der trækker snæbel op på den strækning, som tillægsregulativet vedrører. Da tillægsregulativet har til formål at skabe en bedre tilstand for de ægte vandplanter, vil dette føre til gunstigere forhold for fisk som snæbel, arter af lampret og laksefisk generelt. Den ændrede vedligeholdelse påvirker derfor ikke fiskene negativt.

Det kan ikke afvises, at der er arter af flagermus som vandflagermus, brunflagermus, sydflagermus, troldflagermus og dværgflagermus i området. Tillægsregulativet vurderes dog ikke at påvirke eventuel tilstedeværelse af disse negativt.

Aabenraa Kommune vurderer derfor, at vedtagelsen af dette regulativ ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV.

Afvandingsmæssige konsekvenser

Grødeskæring foretages som et led i vedligeholdelsen af vandløb, med henblik på at sikre vandafledningen. En ændring af grønnskæringspraksis kan derfor også påvirke vandløbets evne til at aflede vandet. Jf. Vandløbsloven skal det tilstræbes at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, men at dette også skal ske under hensynstagen til de miljømæssige krav.

Vandløbets evne til at aflede vand er både påvirket af mængden af grøde, men i høj grad også af artssammensætningen i grøden. For nuværende vokser Terkelsbøl Å kraftigt til med brøndkarse, og derudover findes også pindsvineknop og vandpest. Brøndkarse, pindsvineknop og vandpest er grødearter, der alle mindsker strømhastigheden og nedsætter vandløbets evne til at aflede vandet. Vandet kan således begynde at sturve op ved kraftige afstrømninger.

En ændring i grønnskæringspraksis hvor der gås selektivt efter pindsvineknop, brøndkarse og vandpest fra 1. juni – 1. juli, vil derfor umiddelbart øge vandløbets evne til at aflede vand. De efterladte strømelskende vandplanter er karakteriseret ved, at de indeholder mindre ved, og derfor følger strømmens bevægelser bedre.

I efteråret fra 1. september – 1. oktober vil grøden blive skåret som netværksskæring, hvor der efterlades grødeøer med strømrander imellem. I strømranden vil hastigheden stige og her vil der være en god afledning, mens der inde i grødeøerne vil være en nedsat strømhastighed. Skæring med flere strømrander giver derfor en forholdsvis god afledning af vand, samtidig med at naturtilstanden tilgodeses. Derudover kan teknikken også medvirke til at hindre formændringer med indsnævring af vandløbet som følge af tilgroning med kantplanter. Dette skyldes at sediment kan aflejres i grødeøerne, og dermed ikke aflejres i grødebræmmer langs vandløbets kant. Kantplanter får derfor mindre favorable vilkår, og det betyder, at teknikken også kan medvirke til at bevare vandløbets evne til at føre vand ved kraftige nedbørshændelser. Dette kan være særligt relevant henover sommeren, hvor risikoen for skybrud er størst.

Alt i alt vurderes det at vandføringsevnen ikke forringes, og at vedtagelsen af tillægsregulativet sikrer en tilfredsstillende afvanding, hvor de miljømæssige forhold også tilgodeses.

Øvrige elementer jf. Miljøvurderingsloven

Jf. Miljøvurderingsloven skal en række elementer obligatorisk indgå og vurderes i miljøvurderingen. Disse elementer gennemgås herunder.

Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Terkelsbøl Å er på strækningen overvejende domineret af pindsvineknop, brøndkarse og vandpest i grødesæsonen. Som følge deraf, er det Aabenraa Kommunes vurderingen, at artsrigdommen og forekomsten af ægte vandløbsplanter ikke udfolder sit potentiale i Terkelsbøl Å. Vandløbet er på delstrækningen, som tillægsregulativet vedrører, restaureret med bundudskiftning. De fysiske forhold er derfor til stede i forhold til at opnå et mere divers plantesamfund i vandløbet. Erfaringsmæssigt er det

vanskeligt at komme af med arter som pindsvineknop, men det vurderes at den ændrede vedligeholdelse, kan reducere forekomsten, hvilket skaber leverum for de ægte vandplanter. Dette vurderes at kunne skabe en kaskadeeffekt, hvor også faunaen i vandløbet vil nye godt af et mere varieret vandløb. Det vurderes derfor samlet, at den ændrede grødeskæringspraksis, vil gavne den biologiske mangfoldighed, flora og fauna.

Indvirkning på befolkning, landbrugsarealer m.v.

En ændring i grødeskæringspraksis forventes ikke direkte at påvirke befolkningen. Vandløbet skal fortsat kunne afvande de tilstødende landbrugsarealer, og vandløbets evne til at aflede vandet skal fortsat opretholdes.

Indvirkning på menneskers sundhed

Ændret vedligehold af vandløbet forventes generelt ikke at have væsentlig indvirkning på menneskers sundhed. De forbedrede forhold i vandløbet kan dog medvirke til at forøge den rekreative værdi og dermed indirekte gavne menneskers sundhed.

Indvirkning på jordbund, luft og klimatiske faktorer

Implementering af tillægsregulativet vurderes ikke at føre til en hævnning af vandstanden. Dermed ændres mætningen af jordbunden i området ikke. Det vurderes også at tillægsregulativet ikke har nogen indvirkning på hverken luft eller andre klimatiske faktorer, da påvirkningen alene vedrører selve vandløbet. Vandstanden sænkes eller hæves derfor ikke, hvilket betyder, at der ingen ændring sker i oxideringen af eventuelle organiske forbindelser i jorden omkring vandløbet. Da ændringen i grødeskæringspraksis ikke vurderes at sænke vandstanden, vurderes det heller ikke, at projektet vil medføre øget udvaskning af okker, som er ugunstig for vandløbet fauna.

Indvirkning på vandkvalitet

Implementering af tillægsregulativet og dermed ændret grødeskæringspraksis, vurderes at få en positiv effekt på vandkvaliteten. Tillægsregulativet vil derfor bringe vandløbet tættere på målopfyldelse, og er dermed ikke i strid med Vandrammedirektivet og de gældende Vandområdeplaner. Ved at gøre vilkår for ægte vandløbsplanter gunstige, og efterlade veludviklede grødeøer, skabes områder med god gennemstrømning. Dette vil medføre en øget genluftning i vandet, og dermed påvirke iltningen positivt. Dette giver en bedre vandkvalitet.

Materielle goder

Det vurderes, at tillægsregulativet ikke vil medføre en sænkning eller hævnning af vandstanden. Derfor vurderes det, at nærliggende bygninger, broer samt andre tekniske anlæg ikke vil blive påvirket, såfremt tillægsregulativet vedtages.

Landskab

Landskabet i og omkring vandløbet vil ikke ændre sig, da indsatsen alene knytter sig til vandløbet. De omkringliggende ferske enge og marker i landbrugsmæssig drift, vil derfor fremstå som de gør i dag. Med tiden vil den ændrede grødeskæringspraksis medføre, at der er en mere divers artssammensætning af planter i vandløbet. Dette

vil ændre hvordan selve vandløbet fremstår – men kun i selve vandløbsprofilen. Det vurderes at vandløbet ikke vil skæmmes, men derimod fremstå mere naturskønt.

Indvirkning på kulturarv

Projektet vurderes ikke at påvirke kulturarv langs vandløbet. Der fjernes eksempelvis ikke spærringer i form af møllesøer eller lignende. Indvirkningen er alene af lokal karakter, knyttet til selve vandløbet. Områder af arkæologisk betydning påvirkes ikke, da der kun ændres i frekvens og udførelse af vedligehold af vandløbet. Nærliggende kirker vurderes derfor heller ikke at blive påvirket.

Indvirkning på større menneske- og naturskabte katastroferisici og ulykker og ressourceeffektivitet

Der er alene tale om en ændret grødeskæringspraksis, som ikke vurderes at påvirke menneske- og naturskabte katastroferisici og ulykker og ressourceeffektivitet.

Kumulative effekter

Det vurderes, at der ikke er nogen kumulativ effekt forbundet med ændret grødeskæringspraksis.

0-alternativet

Ifølge miljøvurderingslovens bilag 4, litra b, jf. § 12, stk. 1, skal der i denne miljørapport gives oplysninger om den sandsynlige udvikling i miljøtilstanden, hvis tillægsregulativet og den ændrede grødeskæringspraksis ikke gennemføres.

Det er vurderingen, at den nuværende grødeskæring er ugunstig i forhold til at leve op til kravene i Vandrammedirektivet, da den favoriserer sumplanter, og planter med en meget hurtig genvækst. Det nuværende regulativ åbner desuden op for skæring i vandløbets fulde profil. Dette bevirker at vandløbet om sommeren vokser kraftig til med brøndkarse, pindsvineknop og vandpest. Hvis ikke der ændres praksis, vil denne tilstand blive bevaret, og det mest sandsynlige er derfor at vandløbet ikke levet op til det målsatte krav om mindst god økologisk tilstand jf. Vandområdeplanerne.

Den mest sandsynlige miljømæssige påvirkning

Det vurderes, at den mest sandsynlige miljømæssige påvirkning vil være et ændret plantesamfund i vandløbet. Dette vurderes at skabe en kaskadeeffekt for både smådyr og fisk i vandløbet, som vil opnå en mere gunstig status. Det vurderes overordnet, den ændrede vedligeholdelsespraksis vil bringe vandløbet som helhed tættere på målopfyldelse.